

Tažká, napätá myšlienka z prvej vety prejde do melancholie v druhej vete. V Scherzu sa napätie a rozcitlivosť uvoľňuje a melodika dostáva zvláštnu sladkosť až romantičnosť. V Adagiu znázorňujúcim skalenú harmóniu života zavznieva v posledných taktach fanfárový hlas hornej zvestujúci vyjasnenie. Je to téma na pozdrav Kláre Schumannovej, ku ktorej Brahms bol sympaticky naklonený. Koniec diela patrí hymne životnosti.

Brahmsova I. symfonia stala sa reprezentatívnym dielom svojho autora a majákom v temnote dohasínajúceho romantického sveta. Totiž po Lisztovi a Wagnerovi považovali symfoniou za prežitú formu, ktorou sa už nedá nič nového povedať, ktorej možnosti už vyčerpali klasici a romantici. Symfonia zvíťazila a obrátila pozornosť skladateľov k tejto osvedčenej skladobnej forme a k hľadaniu nových možností v jej rámci.

SLOVENSKÁ FILHARMÓNIA

VIII. KONCERT

SYMFONICKÉHO ORCHESTRA

BRATISLAVA, 12. MÁJA 1950.

PROGRAM:

1. **Antonín Dvořák:** V přírode, predohra, dielo 91
2. **Pjotr Iljič Čajkovskij:** Koncert pre klavír a orchester, dielo 23, b-moll

Andante non troppo a maestoso — Andante semplice. Presto. Andante semplice - Allegro

Prestávka.

3. **Johannes Brahms:** I. symfonia, c-moll, dielo 68

Un poco sostenuto. Allegro — Andante sostenuto —
Un poco allegretto e grazioso — Adagio. Piu andante.
Allegro non troppo, ma con brio.

Dirigent: Dr. L'UDOVÍT RAJTER

Sólista: MICHAL KARIN, klavír

A. Dvořák: V přírode

Z mnohých predohier, ktoré Dvořák složil, tri spojil do cyklu so spoločným názvom »Příroda, Život, Láska«. Až pozdejšie dostala každá z nich osobitné meno »V přírode«, »Karneval«, »Othello«.

Predohru složil za 18 dní r. 1891. Prvý raz ich dirigoval všetky tri na koncerte v Rudolfinu v Prahe dňa 28. IV. 1892.

Predohra kreslí dojmy človeka, ktorý za letného súmraku ide do prírody a oddá sa hľbaniu o obklopujúcej ho prírode. Príroda pôsobí blahodárne na myseľ človeka, ktorý v jej objatí zabúda na denné starosti. V tomto stave odpočinku defiluje hlas prírody, hlas jej životodarnej sily. Pieseň sa rozjasá až do hymnického tónu. Človek vnútorne posilnený prichádza k sebe a súčasne uniká do ticha i hlas prírody.

Čajkovskij: Koncert pre klavír a orchester

Čajkovského koncert je prvým ruským koncertom vôbec. Štýlove naväzuje na schumannovskú romantiku, ale svojim ruským charakterom sa od nej ostro diferencuje.

Radostná prva časť je reminiscenciou skladateľa na jeho mladosť a detstvo. Po veľkolepom úvode s trojitým signálom horny a po akordoch orchestra začne sólista stavať veže akordov. V priebehu striedajú sa úlohy medzi orchestrom a klavírom. Pozoruhodné su dve kadencie.

Stredná veta je poetický, turgenevovskou lyrikou precítený spev. Idylická nálada je zrazu prerušená prestom, ktoré prejde do náznaku valčíkovej scény. Začiatok tretej vety pripomína tému z prvej. Klavír bezohľadne vskočí s veselou svojráznou myšlienkou a strhne celé dianie na seba. Tanečné finále v ruskom duchu dovršuje skladbu.

Klavírny part znie tak plne, že sa uplatňuje i proti útoku celej tónovej masy orchestra.

Brahms: I. symfonia

Brahms dlho váhal, kým pristúpil ku kompozícii symfonie. Až po Requiem, ktoré napísal ako 30-ročný k Schumannovej smrti, pocítil túhu vyjadriť tragický pocit osudových úderov symfonickou formou. Prvé náčrtky symfonie pochádzajú z r. 1854-55. Do r. 1876 však koncepcia dozrela i v detailoch. Tu pocítil Brahms úder osudu na dvere svojej umeleckej dielne, ktoré vyzývaly jeho schopnosti, aby sa daly na cestu vytvoriť hudbu približujúcu sa k najväčšiemu vzoru: symfonikovi Beethovenovi.